

Jan Muś

Obroty handlowe Chorwacji z państwami CEFTA rosną

Handel Chorwacji z państwami Środkowoeuropejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (*Central European Free Trade Agreement*, CEFTA) rośnie szybciej niż z państwami Unii Europejskiej. Stanowi to wynik tradycyjnego gospodarczego zaangażowania Chorwacji na rynkach Europy Południowo-Wschodniej oraz stosunkowo dobrej znajomości tych rynków przez chorwackich przedsiębiorców. Przyczynia się do tego także wzrost gospodarczy na obszarze CEFTA. Z drugiej strony, uczestnictwo części państw CEFTA w innych inicjatywach zmierzających do dalszej integracji gospodarczej regionu z rynkami zewnętrznymi, jak „małe Schengen” czy Euroazjatycka Unia Gospodarcza, nie wpłynęło znacząco na dynamikę handlu z Chorwacją.

Pozycja Unii Europejskiej w handlu zagranicznym Chorwacji jest dominująca. W 2019 r. aż dwie trzecie chorwackiego eksportu trafiło na rynek Unii Europejskiej (10,5 mld euro), natomiast do państw CEFTA niespełna jedna piąta (2,5 mld euro). Co jednak istotne – według danych Państwowego Urzędu Statystycznego Chorwacji (PUS)¹ – eksport Chorwacji do państw CEFTA charakteryzuje się dobrą dynamiką i wzrósł w odniesieniu do roku poprzedniego o ponad 12%, z kolei do UE – o 5,6%. W tym samym czasie import z UE wzrósł jednak o 7,5% – do 19,9 mld euro, podczas gdy z państw CEFTA zmalał o 4,1% – do 1,3 mld euro.

Struktura geograficzna handlu. Największymi partnerami handlowymi Chorwacji wśród państw CEFTA są kolejno Bośnia i Hercegowina, Serbia i Czarnogóra. Dane PUS pokazują, że w pierwszych 11 miesiącach 2019 r. na pierwszy z tych rynków przedsiębiorcy chorwaccy wyeksportowali towary o wartości 1,4 mld euro. Czyni to BiH czwartym najważniejszym zagranicznym partnerem handlowym Chorwacji, po Włoszech (gdzie wartość chorwackiego eksportu wyniosła 1,97 mld euro), Niemczech (1,86 mld euro) i Słowenii (1,5 mld euro).

Wartość eksportu chorwackich towarów do Serbii w tym samym okresie wyniosła ponad 638 mln euro, a do Czarnogóry – 191 mln euro. Dla porównania wartość chorwackiego eksportu do Polski, której rynek jest wielokrotnie większy od wszystkich rynków CEFTA razem wziętych, wyniósł jedynie 220 mln euro.

Dynamika handlu. Optymistycznie dla chorwackich przedsiębiorców wygląda też dynamika eksportu. Największy wzrost eksportu odnotowano w przypadku Kosowa (o 47,2%) i Albanii (o 30,5%). Należy jednak podkreślić, że pułap startowy w odniesieniu do obydwu tych państw był bardzo niski. Wartość eksportu do Kosowa wzrosła z 66 mln euro do 98 mln euro, a do Albanii z 52 mln euro do 69 mln euro. W tym samym okresie (pierwsze 11 miesięcy 2019 r.) eksport do Czarnogóry wzrósł o 9,8%, do Serbii o 9,9%, a do BiH o ponad 12%. Jedynie wartość eksportu do Macedonii Północnej spadła o 4,7% – ze 115 mln euro do 109 mln euro.

Chorwackiej gospodarce, która odnotowuje kolosalny, 40-procentowy deficyt w handlu zagranicznym, wynoszący 9,4 mld euro, handel z państwami CEFTA przynosi ponad 1,2 mld euro nadwyżki. Podczas gdy chorwacki eksport do państw Europy Południowo-Wschodniej przeżywa renesans, import do Chorwacji z państw tego regionu maleje. Jak pokazują dane PUS, w pierwszych 11 miesiącach 2019 r. Chorwacja importowała z państw CEFTA towary o wartości ok. 1,28 mld euro, tj. o 4,1% mniej niż w analogicznym okresie rok wcześniej, gdy wartość importowanych towarów wyniosła 1,33 mld euro. Ponadto w tym okresie import z regionu stanowił jedynie 5,5% całkowitego importu Chorwacji.

Struktura towarowa handlu. Eksport na rynki Europy Południowo-Wschodniej jest w dużej mierze oparty na eksporcie ropy naftowej, który w Bośni i Hercegowinie stanowił 36% eksportu, w Albanii – 41%, w Czarnogórze – 57% i w Serbii – 6,2%. Z uwagi na fakt, że istotną częścią eksportu jest ropa naftowa, dużą rolę odgrywają w nim spółki z kapitałem państwowym, takie jak INA. Eksport chorwacki na rynki Europy Południowo-Wschodniej ze

względu na swoją słabo zdywersyfikowaną strukturę jest wrażliwy na czynniki zewnętrzne i jako taki podatny na gwałtowne zmiany w stosunkach międzynarodowych oraz na wahania na globalnym rynku paliwowym.

Inną ważną grupę produktów eksportowanych przez Chorwację stanowią żywność i maszyny. Przedsiębiorstwa chorwackie sprzedają na rynkach CEFTA produkty, które nie znajdują zbytu na rynku UE. Na Jednolitym Rynku Europejskim Chorwacja sprzedaje głównie maszyny, środki transportu, tekstylia, produkty pochodzenia drzewnego i produkty chemiczne. Według danych za rok 2017, przedstawionych przez Observatory of Economic Complexity przy Massachusetts Institute of Technology, chorwacki eksport do Bośni i Hercegowiny, poza ropą naftową, opierał się na żywności (14%), energii elektrycznej (13%) i maszynach (11%). Inaczej wyglądała struktura eksportu do Serbii, gdzie dominowały maszyny (24%), produkty chemiczne (16%), żywność (12%), metale (8,5%) oraz produkty mineralne (8%). Eksport do Czarnogóry w 2017 r. to przede wszystkim sprzedaż maszyn (10%) i żywności (7,6%). Chorwacki eksport do Macedonii Północnej stanowiły produkty chemiczne (26%), żywność (25%) i maszyny (23%).

Podsumowanie. Szybki wzrost znaczenia CEFTA w handlu zagranicznym Chorwacji należy przypisać dobrej znajomości tych rynków przez chorwackich przedsiębiorców. Rozwinięte kontakty osobiste, znajomość kultury i języka, a także geograficzna bliskość odgrywają kluczową rolę w chorwackiej ekspansji handlowej w kierunku południowo-wschodnim. Rola, jaką odgrywa proces tworzenia „małego Schengen” przez Albanie, Macedonię Północną oraz Serbię (zob. „Komentarze IEŚ” nr 80 i „Komentarze IEŚ” nr 89), choć zdecydowanie pozytywna, jest raczej ograniczona. Po pierwsze, „małe Schengen” nadal pozostaje zasadniczo w fazie koncepcyjnej, a nie w fazie implementacji. Po drugie, dane pokazują, że eksport do Macedonii Północnej, której premier był jednym z założycieli „małego Schengen”, spadł. Podpisanie w październiku 2019 r. przez Serbię umowy o wolnym handlu z Euroazjatycką Unią Gospodarczą stanowiło bezsprzecznie bodziec dla chorwackich przedsiębiorców do dalszej ekspansji na rynku serbskim. Jej skalę trudno jest jednak w tym momencie dokładnie oszacować. Struktura towarowa handlu Chorwacji z państwami CEFTA wskazuje z kolei na wyjątkowe uzależnienie od globalnej sytuacji na rynku paliwowym, a także wpływy najważniejszych graczy w regionie, takich jak Rosja, Turcja, USA, Unia Europejska czy państwa arabskie. Dane z 2019 r. pokazują wyraźnie, że Chorwacja politycznie odzegnoła się od Bałkanów Zachodnich, ale silne gospodarcze więzi utrzymują się cały czas.

¹ Dane statystyczne dotyczące dynamiki i struktury geograficznej handlu zagranicznego Chorwacji dostępne na stronie Państwowego Urzędu Statystycznego Chorwacji (*Državni zavod za statistiku*), <https://www.dzs.hr/>.